

Píše Jiří Flaišman

(E*forum, 09. 10. 2013)

Padesát let je slušně dlouhá doba pro historii jednoho edičního projektu. Právě takové jedno půlstoletí se odvíjejí osudy vybraných spisů Karla Teiga – a je to doba plná peripetií i období dlouhého čekání. Novým vydáním druhého svazku **Výboru z díla Karla Teiga**, jenž pod názvem **Zápasy o smysl moderní tvorby** přinesl stati z 30. let (Společnost Karla Teiga, Praha 2012 /spr. 2013/), se tento projekt vlastně završuje, neboť se tak tento svazek jakožto poslední, dosud chybějící článek dostává do rukou široké čtenářské obce.

Vše začalo v polovině šedesátých let, kdy se do tehdejšího nakladatelství Československý spisovatel dostaly nezávisle na sobě dva ediční návrhy na edice Teigova díla. Jeden, asi pětisvazkový soubor, koncipoval Jiří Brabec, druhý návrh pak podal Vratislav Effenberger. Tito dva se rychle sešli nad společným projektem a ve spolupráci s Robertem Kalivodou a Květoslavem Chvatíkem sestavili rozvrh třísvazkového Výboru z díla. První svazek vyšel již v roce 1966 (Svět stavby a básně), druhý byl vydán v roce 1969. Jeho náklad (3000 exemplářů) byl však na samém počátku distribuce zabaven a následně zlikvidován, přičemž se podařilo zachránit jen zlomek výtisků. Na tyto události zavzpomínal před časem v jednom z *ech* Jiří Brabec; dodejme jen, že třetí svazek (Osvobození života a poezie), připravovaný v 70. letech, byl vydán téměř před dvaceti lety v Auroře za spolupráce nakladatelství Český spisovatel (1994). V oněch třech objemných svazcích je soustředěna podstatná část Teigova díla stojícího mimo knižní autorské celky. Čtenář má k dispozici důkladného průvodce po analytických studiích, teoretických rozvahách i manifestačních projevech Karla Teiga ve všech třech desetiletích jeho tvorby. Edice je navíc, nezvykle na svou dobu, vybavena rozsáhlým komentářem.

Jelikož z nákladu druhého svazku se dochovala, jak jsme řekli, jen malá část exemplářů, a proto je pro běžného čtenáře takřka nedostupný, rozhodla se Společnost Karla Teiga záslužně pro jeho nové vydání, respektive reprint 1. vydání (tak je to uvedeno v tiráži) z roku 1969. Společnost tak věrna svému poslání šířit Teigův odkaz „splatila dluh“ osobnosti, jejíž jméno nese v názvu (doplňme, že Společnost K. Teiga již v minulosti mj. vydala reprint Teigova Surrealismu proti proudu /1993/). Vzhledem k tomu, že novým vydáním druhého svazku nepřichází na trh edice, jež by Teiga z edičního hlediska uchopila nějak nově (a nebylo to s Teigem lepší ani v nedávné minulosti – srov. např. zase jen reprint dvou Teigových knih v nakladatelství Akropolis), vyvstává jako nejdůležitější poslání právě vydaného teigovského svazku potřeba vytvořit – řečeno postaru – debatní pozadí, z něhož by mohl v budoucím čase vyvstat nový ediční projekt díla Karla Teiga.

Žel je nutno sepsat truchlivý aktšlus: Reprint Zápasů o smysl moderní tvorby není reprintem v tom úzkém slova smyslu, tedy tiskem ze stejné formy, naskenováním původního vydání, prostě reprodukcí. V jednostránkové ediční poznámce na s. 747 se upřesňuje onen údaj z tiráže: „Zvolili jsme [...] možnost využití příslušné soudobé technologické inovace předtiskové přípravy a realizovat záměr nikoli formou mechanického otisku původní sazby, nýbrž jejím novým digitálním zpracováním, tj. převodem na elektronický text – ovšem se 100% zachováním všech atributů textu původního, grafické osnovy, pravopisu (včetně případných výchylek a chyb) a dobových zvyklostí.“ Původní edice byla zkrátka dána na OCR a zhotovena byla podle původní Muzikovy osnovy nová sazba (při zachování původních rozměrů zrcadla). Jakou výhodu tato metoda má (kromě podstatně lepší čitelnosti písma samozřejmě), když už se tedy rezignuje na možnost do textu intervenovat? Nutno se doznat k tomu, že nalézt odpověď na tuto otázku se nedaří. Bezpečně ovšem nacházíme rizika, která volba tohoto přístupu přináší. Zdigitalizovaný text po OCR obsahuje tu větší, tu menší množství chyb. A právě v Teigovi jich bohužel zůstalo dost (klasické případy: kvantita *i* – *í*, záměny *kl* – *dl*, *m* – *ní*, vypadlé znaménko měkkosti u *d'*, *t'*, čárka a tečka v interpunkci atd. atd.). Vypadá to, jako kdyby vše bylo svěřeno jen technice a celý text už dále nikdo nekolacionoval. Navíc chyby se dostaly i do toho mála textu, který původní text edice doprovází. Třeba do tiráže. A tak je z redaktorky tehdejšího nakladatelství Československý spisovatel Věry Paškové Pásková. Škoda.